

ด่วนที่สุด

ที่ สบอช (กบอ) / ๗๒

คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและ
อุทกภัย (กบอ.) ทำเนียบรัฐบาล

๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง สรุปผลการตรวจติดตามสถานการณ์ภัยแล้ง

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในฐานะประธานกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ขอเสนอเรื่อง สรุปผลการตรวจติดตามสถานการณ์ภัยแล้งระหว่างวันที่ ๕-๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องที่เสนอดังกล่าวนี้นี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรี ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) เรื่องเดิม

นายกรัฐมนตรีได้สั่งการในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันอังคารที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประธานกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ได้ตรวจติดตามและแก้ไขปัญหาที่ประสบภัยแล้ง

ประธาน กบอ. พร้อมด้วยเลขาธิการสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) และรองอธิบดีกรมชลประทาน รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ ประธานอนุกรรมการวิชาการและวิเคราะห์โครงการ กบอ. ประธานอนุกรรมการติดตามและประเมินผลโครงการ กบอ. ได้เดินทางไปตรวจติดตามสถานการณ์ภัยแล้งดังกล่าว ณ จังหวัดลพบุรี อุทัยธานี ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา ระหว่างวันที่ ๕ - ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

(๒) เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้งก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลจะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ประธาน กบอ. ไปติดตามสถานการณ์ภัยแล้งดังกล่าว

(๓) ความเร่งด่วนของเรื่อง

ควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบสถานการณ์ที่แท้จริง รวมทั้งขอสั่งการต่างๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาภัยแล้งมีความรวดเร็วและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

(๔) ข้อเสนอเพื่อทราบ

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบ ดังนี้

๑. สถานการณ์ทั่วไป

๑.๑ พบว่าภัยแล้งที่เกิดขึ้นเกิดเป็นจุดๆ และมีขนาดเล็ก แต่เนื่องจากจังหวัดมีความจำเป็นต้องใช้เงินในการช่วยเหลือเยียวยาจึงต้องใช้วิธีประกาศเป็นพื้นที่ภัยแล้ง เพื่อให้จังหวัดและท้องถิ่นสามารถใช้งบประมาณได้

๑.๒ ฝนซึ่งได้หยุดตกมาเป็นเวลา ๕ เดือน ขณะนี้ได้เริ่มตกบ้างแล้ว เชื่อว่าลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเพิ่งเริ่มจะมีอิทธิพลต่อปริมาณฝนในประเทศไทย จะทำให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำทุเลาลงตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๑.๓ ข่าวเรื่องภัยแล้ง ปลายายและเรือติดตันในแม่น้ำป่าสักที่ปรากฏเป็นข่าว เป็นการรายงานข่าวเกินความจริงไปมาก

๑.๔ การเปลี่ยนแปลงการปล่อยน้ำของเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ซึ่งเป็นเขื่อนใหญ่มากอย่างกะทันหันโดยไม่มีการประสานงานให้เป็นระบบเท่าที่ควร ก่อให้เกิดปัญหาปลาในกระชังที่จังหวัดอุทัยธานีตายและ บ้านเรือนราษฎรริมฝั่งแม่น้ำที่สูงชันพังลงมาเกิดความเสียหาย

๒. สถานการณ์รายจังหวัด

๒.๑ จังหวัดลพบุรี

๒.๑.๑) เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มีปริมาณน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติที่ ๑๗๓ ล้าน ลบม. และมีน้ำเหลือสำหรับช่วยเหลือเกษตรกรได้อีก ๑๐๐ ล้าน ลบม. ซึ่งหมายถึงสามารถประังการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรได้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน ขณะนี้เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ปล่อยน้ำที่ ๓๐ ล้าน ลบม. ต่อวัน

๒.๑.๒) เรือขนส่งซึ่งนำธัญพืชมายังกรุงเทพหรือเพื่อการส่งออกนั้น ขณะนี้สามารถเดินเรือได้ตามปกติแล้วเพราะ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ได้ปล่อยน้ำลงมาให้ในขณะที่เกิดเหตุ (๑๓๐ ล้าน ลบม. ต่อวัน) คาดว่าต่อไปจะไม่มีปัญหาอีก

ข้อสั่งการ

๑. ให้กรมชลประทานสำรวจเครื่องสูบน้ำให้เพียงพอสำหรับการช่วยเหลือเกษตรกรในการนำน้ำเข้าสู่

๒. ให้จัดการจราจรทางเรือให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำและอย่าให้มีการซ้อนลำเพราะจะทำให้ติดตันได้

๓. ให้กรมชลประทานไปศึกษา demand supply ของเกษตรกรอีกครั้งและ ให้ทำ model ในหลายๆ scenario ตลอดจนให้เรียงลำดับความต้องการของน้ำให้ถูกต้องเช่น เริ่มต้นจากน้ำอุปโภค บริโภค แล้วจึงเป็นเรียงของการเกษตร ตามด้วยการคมนาคมทางเรือ เป็นต้น ขณะนี้ขอตั้งข้อสังเกตว่า demand side มีปริมาณสูงมาก

๒.๒ จังหวัดอุทัยธานี

๒.๒.๑) มีการขาดแคลนน้ำอยู่บ้างในบางพื้นที่ปลูกข้าว โดยเฉพาะในพื้นที่สูงเกษตรกรเกรงว่ากำลังใกล้จะถึงช่วงเก็บเกี่ยวแล้ว หากข้าวขาดน้ำนานอาจจะตายเสียก่อน แต่เนื่องจากฝนเริ่มตกแล้ว ปัญหาดังกล่าวจึงเชื่อว่าจะคลี่คลายไป

๒.๒.๒) ปลาในกระชังที่ ต. ท่าซุง อ.เมือง จ.อุทัยธานี ได้ตายลงอย่างฉับพลันเนื่องจากขาดน้ำ ได้ตรวจสอบแล้วพบว่า การที่เขื่อนใหญ่ได้ลดการปล่อยน้ำกะทันหันและมีได้มีการแจ้งเตือนล่วงหน้า น้ำในแม่น้ำสะแกกรังที่จุดที่เลี้ยงปลาลงถึง ๓ เมตร ภายใน ๒๔ ชม. ทำให้กระชังปลาที่อยู่ริมฝั่งเกิดความเสียหาย ในการนี้ ได้มอบเงินช่วยเหลือของจังหวัดจำนวน ๓ หมื่นบาท ให้กับชาวประมงเพื่อช่วยเหลือเยียวยาแล้ว

ข้อสั่งการ

๑. ให้จังหวัดอุทัยธานีซึ่งเป็นพื้นที่ที่เลี้ยงปลาในกระชังจำนวนมาก ประสานกับกรมชลประทาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในเรื่องปริมาณน้ำสูงสุดต่ำสุดอย่างสม่ำเสมอ และหากพบว่าอยู่ในจุดที่อาจเป็นอันตรายต่อการเลี้ยงปลา ให้รีบแจ้งให้ชาวประมงทราบล่วงหน้าเพื่อให้สามารถย้ายกระชังไปที่ปลอดภัยได้ทัน

๒.๓ จังหวัดชัยนาท

๒.๓.๑) มีบ้านเรือนราษฎรริมแม่น้ำที่ ต. ธรรมามูล อ. เมือง ถล่ม เนื่องจากตลิ่งแม่น้ำทรุดตัวอย่างกะทันหัน วิเคราะห์แล้วเชื่อว่า เกิดจากอิทธิพลของน้ำท่วมใหญ่เมื่อปลายปี ๒๕๕๔ ทำให้ดินยังคงอุ้มน้ำไว้เป็นจำนวนมาก เมื่อน้ำลดลงอย่างกะทันหัน สืบเนื่องจากการหยุดปล่อยน้ำของเขื่อนทำให้เกิดตลิ่งสูง น้ำหนักของดินไม่สามารถจะทนต่อแรงโน้มถ่วงได้ จึงพังทลายลง คาดว่าหากน้ำในแม่น้ำยังอยู่ในระดับต่ำเช่นนี้อีกต่อไป อาจจะมีบ้านเรือนหรือถนนหรือพื้นที่ริมแม่น้ำทรุดตัวพังลงได้อีก จึงต้องระมัดระวังและต้องติดตามเป็นอย่างยิ่ง

ข้อสั่งการ

๑. ให้จังหวัดติดต่อกับกรมทรัพยากรธรณีดำเนินการสำรวจและกำหนดจุดเสี่ยงกรณีตลิ่งพังและออกประกาศให้ประชาชนได้ทราบ

๒. ให้กรมชลประทานประสานงานกับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยควบคุมปริมาณน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาให้เหมาะสม

๒.๔ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๔.๑) พบว่าเกษตรกรที่ ต.บ้านโพธิ์ อ.เสนา ขาดแคลนน้ำประมาณ ๔๐,๐๐๐ ไร่ เนื่องจากน้ำในลำคลองรางจระเข้ มีน้ำต่ำกว่าเกณฑ์ปกติเป็นอันมาก การแก้ไขจะต้องดำเนินการสูบน้ำ ๒-๓ ระยะ ซึ่งในขั้นต้น ท้องถิ่นและเกษตรกรได้ช่วยตัวเองไปอยู่บ้างแล้ว

ข้อสั่งการ

๑. ได้หารือกับนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และอธิบดีกรมชลประทานทางโทรศัพท์แล้ว จึงสั่งการให้กรมชลประทานโดยสำนักชลประทานที่ ๑๑ จ่ายน้ำมันสำรองให้แก่ประชาชนในวงเงิน ๖ ล้านบาท พร้อมทั้งให้กรมชลประทานจัดหาเครื่องสูบน้ำไปช่วยสนับสนุนอีกด้วย โดยได้เน้นว่าการดำเนินการดังกล่าวจะต้องแล้วเสร็จใน ๗ วัน

๓. ข้อเสนอแนะ

๓.๑ เห็นควรให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมชลประทาน หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทบทวนการประสานงานในเรื่องการบริหารจัดการน้ำใหม่อีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการลดการปล่อยน้ำอย่างกะทันหัน ว่าจะต้องมีการแจ้งล่วงหน้านานเท่าใด และผลกระทบหรือจุดเสี่ยงจะเกิดขึ้นที่ไหน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้คล้ายๆ กับที่เกิดขึ้นเมื่อเขื่อนใหญ่ทั้งสองเริ่มการปล่อยน้ำโดยไม่มีการประสานงานอย่างเหมาะสม ทำให้น้ำท่วมที่ อ.เสนา จ. พระนครศรีอยุธยาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๓.๒ การขาดแคลนน้ำของชาวนาขณะนี้ เกิดขึ้นเพราะการประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ชาวนาเลื่อนฤดูการปลูกข้าวเร็วขึ้น ๑ เดือน ดังนั้นความต้องการน้ำในระยะต้นจึงสูงมาก ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำอย่างฉับพลัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะต้องปรับปรุงกฎเกณฑ์การส่งน้ำเสียใหม่ โดยมุ่งการส่งน้ำให้ถึงไร่นาในช่วงต้นของฤดูกาลเพาะปลูกให้ทันทุกพื้นที่

๓.๓ การขุดลอกแม่น้ำเจ้าพระยาของกรมเจ้าท่า มุ่งเน้นในเรื่องของการเดินเรือตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น การขุดลอกดังกล่าวจึงมุ่งไปที่การสร้างร่องน้ำถาวรเท่านั้น ยังไม่ใช่เป็นการขุดลอกเต็มลำน้ำเพื่อสนองนโยบายการเร่งระบายน้ำ จึงเห็นควรให้กรมเจ้าท่าปรับแผนการขุดลอกลำน้ำเสียใหม่ หรืออาจต้องมีการทบทวนให้เอกชนเข้ามาขุดลอกโดยการจ่ายเงินค่าทรายให้กับทางราชการ

๓.๔ การประกาศเขตภัยพิบัติของกระทรวงมหาดไทยโดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นการประกาศอย่างหลวม (เหวี่ยงแห) หวังผลเพียงให้สามารถเบิกงบประมาณไปช่วยประชาชนที่เดือดร้อนเท่านั้น โดยมองข้ามผลกระทบทางด้านจิตวิทยา ทำให้มองคล้ายๆ ว่า ภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งไม่ควรจะขาดแคลนน้ำกลับเกิดภัยแล้งขึ้น เห็นได้ชัดเจนว่าบางจังหวัดเมื่อประกาศแล้วใช้เงินช่วยเหลือเพียง ๔๐,๐๐๐ บาทเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ถึงกับต้องประกาศภัยแล้ง จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงระเบียบและข้อปฏิบัติเสียใหม่ เพื่อสามารถให้พื้นที่ ใช้หรือจ่ายงบประมาณช่วยเหลือเยียวยาประชาชนได้ โดยไม่ต้องพึ่งการประกาศเป็นเขตภัยแล้ง เพราะพื้นที่ที่ต้องการความช่วยเหลือจริงนั้นมีขนาดเล็ก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายปลอดประสพ สุรัสวดี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ประธานคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.)

โทร. ๐ ๒๒๗๘ ๘๖๔๘

โทรสาร ๐ ๒๒๗๘ ๘๖๔๔